

Příběh českých vánočních ozdob začal krizí, ze které tehdy pomohl stát

24. prosince 2021, idnes.cz

České skleněné vánoční ozdoby se staly pojmem vlastně trochu nechtěně, do jejich historie zasáhla hospodářská krize, ale také Japonci a stát. Že je to trochu zvláštní kombinace? Historie českých vánočních ozdob je prostě taková.

[Jak se vyrábí vánoční ozdoby. Labuť se učí skláři vyfouknout až pět let | \(1:59\) | video: iDNES.cz](#)

Vánoční skleněné ozdoby se sice začaly vyrábět už ve 40. letech 19. století v Josefově Dole, jenže českým sklářům tehdy nepřišla jejich výroba příliš zajímavá, měli „jiný byznys“, atraktivnější a více vyhledávaný. Ozdobám se přestali věnovat.

Firma Rautis jako jediná na světě vyrábí ozdoby z perliček, pořádá i kreativní workshopy a spolupracuje se školami i muzei.

A tak se centrem tehdejší výroby skleněných ozdob stalo německé sklářské město Lauscha ležící na jihu Durynského lesa. V Německu byl totiž zájem o zdobení vánočních stromků mnohem větší. Důvod?

V Německu se po vítězné válce s Francií v roce 1871 povědomí o zdobení vánočních stromků výrazně rozšířilo. A to díky vojákům! Pruští důstojníci totiž nařídili v kasárnách a lazaretech umístit a ozdobit vánoční stromky, které znali ze svých domovů.

Oficíři zpravidla pocházeli ze šlechtických a bohatých měšťanských rodin, kde se tento zvyk od počátku 19. století rychle šířil. Prostí vojáci ozdobené stromky většinou viděli poprvé, ale novinku rychle přenesli do svých domovů. „Vojenský marketing“ obdobně zasáhl i během první světové války, kdy vojáci posílali domů pohlednice s motivy vánočního stromku.

Z nouze umění

Čeští skláři se k ozdobám vrátili tak trochu z donucení: po roce 1908 je z indického trhu, kam směřovaly v obrovském množství slavné foukané perle, vytlačila levnější japonská konkurence. Lidé přišli o práci, navíc sklady najednou přetékaly už hotovým zbožím.

Fotogalerie

[Zobrazit fotogalerii](#)

„Nápad vyrábět vánoční ozdoby z foukaných perli i sekaných perliček představoval pracovní záchranu pro spoustu lidí,“ vysvětluje Petr Nový, kurátor Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a velký znalec nejen českého skla.

Po skončení první světové války zájem o vánoční ozdoby stoupal několik let jak v Evropě, tak ve Spojených státech, kam se koncem 19. století vystěhovala spousta Evropanů, kteří si přivezli svoje tradice. A mezi ně patřilo samozřejmě i zdobení stromků. Jenže oživení trhu dlouho nevydrželo, v roce 1931 přišla velká krize, v níž přišly o práci tisíce sklářů. Mzdy v oboru klesly o osmdesát procent.

„Tehdy zasáhl stát, podpořil vlastně průmyslovou špionáž. Sklářský ústav v Hradci Králové uspořádal v březnu 1931 se sklářskou školou v Železném Brodě kurz pro čtrnáct nezaměstnaných perlařů na nové foukané výrobky, kam byl dokonce pozvaný odborník z Německa, aby českým sklářům pomohl a poradil s výrobou,“ objasňuje Nový.

Když stát umí pomoci

Nešlo o žádnou rádobu rekvalifikaci, kurzy vedl velmi známý výtvarník Jaroslav Brychta. V květnu a v červnu 1931, tedy téhož roku, navázala na první akci tři další školení věnovaná výhradně výrobě a dekoraci vánočních ozdob. Záštitu nad školením převzal tehdejší pražský Ústav pro zvelebování živností.

Pro účastníky to však bylo „něco za něco“: deset mužů (foukačů) a pět žen (dekorace) se muselo zavázat, že vstoupí do nově vytvořeného společenstva, aby byla zaručena kvalita a solidnost jak při výrobě, tak při obchodování.

A tak 20. července 1931 vzniklo Sklářské družstvo pro výrobu skleněných foukaných ozdob, které mělo sídlo ve Zdobíně. Zakládajících členů bylo 31, jako chráněnou značku používali na své produkty vánoční stromek s kometou. Výhradní prodejci? Firmy F. Viktorin a spol. v Hradci Králové a A. Wenke a syn v Jaroměř. Polotovary, tedy skleněné trubice, odebíralo družstvo ze sklárny Jos. Riedel (Dolní Polubný) a Kavalier (Sázava).

K dekoraci českých vánočních ozdob se používalo stříbření, zlacení, barvení, ledoování či ovíjení ozdobnými třásněmi, podobně jako u zahraniční konkurence.

Následovaly soutěže a kurzy vedené výtvarníky, vše podporované státem. Výroba českých ozdob se tak rozběhla, a to v době, kdy sklářské obory prožívaly kvůli hospodářské krizi obrovskou recesi. Už v roce 1934 se z Československa vyvezlo 5,2 t ozdob v hodnotě 63 tisíc korun, o tři roky později už dokonce 157 tun za 2,7 milionu korun, zejména do USA, Švýcarska, Francie a Litvy.

Vedle obchodního úspěchu si čeští skláři z družstva ve Zdobíně připsali na své konto i mnohá ocenění, například na světové výstavě v Bruselu v roce 1935 to byla Grand Prix, stejně tak na stejné výstavě za dva roky v Paříži, navíc i kolektivní Grand Prix pro celou československou expozici.

Češi přinesli veselejší barvy, nové nápady a precizní provedení, s nímž se prosadili po celém světě. Zcela „zlikvidovali“ konkurenci v Lauschi.

Některé ozdoby vznikly jako unikáty jen pro výstavu. Jiné, přes svoji zdobnost a náročnost výroby, se nabízejí běžně v katalogích.

Dnes je Česko největším výrobcem skleněných ozdob na světě. Je jen škoda, že se na tuzemském trhu prosazují levné plastové ozdoby z Číny.

Vánoční stromky a ozdoby

Zdobení vánočních stromků samozřejmě úzce souvisí s jejich historií. „Stromky se začaly objevovat v hanzovních městech. První zmínky pocházejí z Brém z roku 1570,“ prozrazuje Nový. Tehdy se používalo na ozdobu ovoce a sladkosti, které pak mohly sníst děti.

Teprve později se na zdobení začaly používat cukrové figurky, zlacené oříšky nebo ozdoby z papíru. „V Čechách je první doložená ozdobená vánoční jedlička z roku 1812, kdy ji jako překvapení pro přátele vystrojil v libeňském zámečku ředitel Stavovského divadla Johann Karl Liebich,“ uvádí se v knize Skleněné vánoční ozdoby, jejímiž autory jsou Petr Nový a Dagmar Havlíčková.

Autor: řez

https://www.idnes.cz/bydleni/na-navsteve/ceske-sklenene-vanocni-ozdoby-vanocce-stromek.A191209_145424_dum_osobnosti_rez